

KRÁLOVNÁ
ANGLICKEJ
DETEKTÍVKY

Agatha
Christie®

NAKONIEC
PRÍDE SMRŤ

Agatha
Christie®

NAKONIEC
PRÍDE SMRŤ

Vydalo vydavateľstvo IKAR, a. s. – Slovenský spisovateľ, Bratislava
v roku 2024 ako svoju 2 246. publikáciu v elektronickej podobe
Zodpovedná redaktorka Anna Blahová
Prvé vydanie

Z anglického originálu Agatha Christie: *Death Comes As the End*
preložila Alexandra Ruppeldtová.

Na obálke a titulnom liste je použité oficiálne logo Agathy Christie.

Death Comes As the End © 1944 Agatha Christie Limited.

All rights reserved.

Translation entitled *Nakoniec príde smrť* © 2024 Agatha Christie Limited.

All rights reserved.

AGATHA CHRISTIE and the Agatha Christie Signature are registered
trademarks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere.
All rights reserved.

www.agathachristie.com

Cover Design © Barbara Baloghová 2024

Cover Photo © Margie Hurwich / Arcangel

ISBN 978-80-551-9519-3

Profesorovi S. R. K. Glanvillovi

Milý Stephen!

Myšlienku zasadiť dej detektívky do starovekého Egypta ste mi vnukli Vy, bez Vašej aktívnej pomoci a podpory by nikdy nevznikla.

Knihy, ktoré ste mi požičali, som čítala s radostným oduševnením. Ešte raz ďakujem za trpezlivosť, s akou ste odpovedali na moje otázky, za čas a námahu, čo ste vynaložili. Vďaka Vám som román písala s veľkým potešením a zanietením.

Vaša oddaná a vďačná priateľka

Agatha Christie

POZNÁMKA AUTORKY

Dej románu sa odohráva v Egypte na západnom brehu Nílu v Tébach okolo roku 2000 pred Kristom. Na čase ani mieste príbehu v zásade nezáleží, akýkoľvek iný čas a iné miesto by poslúžili rovnako dobre. Zápletku a postavy inšpirovalo niekoľko listov z čias 11. dynastie. Pred dvadsiatimi rokmi ich našla v skalnej hrobke oproti Luxoru expedícia newyorského Metropolitného múzea umenia, preložil ich – dnes už profesor, vtedy ešte bez titulu – Battiscombe Gunn a publikoval ich v múzejnom vestníku.

Čitateľa by mohlo zaujímať, že financovanie zádušnej služby – v dávnej egyptskej civilizácii celkom bežné – bolo v zásade podobné ako neskoršie stredoveké zvyklosti. Človek odkázal majetok zádušnému kňazovi, ten sa mal starať o hrobku poručiťľa a počas určitých sviatkov prinášať príslušné obety za pokoj nebožtíkovej duše.

Výrazy „brat“ a „sestra“ majú v egyptských textoch význam aj „milenc“, „milienka“ a často sa zamieňajú s pojmami „manžel“, „manželka“. Rovnako ich v knihe používam aj ja.

Život roľníkov v starovekom Egypte sa riadil poľnohospodárskym kalendárom, tvorili ho tri štvormesačné ročné obdobia, mesiace mali po tridsať dní. Na konci roka sa potom pridávalo ešte päť dní, takže oficiálny kalendár ich mal tristošesťdesiatpäť.

Podľa našich výpočtov sa egyptský rok začínal príchodom záplavových vôd Nílu v treťom júlovom týždni, no vzhľadom na neexistenciu prestupného roka došlo v priebehu storočí k takému výraznému posunu, že v čase nášho rozprávania pripadol oficiálny Nový rok na oveľa skorší dátum než na začiatok poľnohospodárskeho roka – teda na január, nie na júl. Aby sme čitateľa ušetrili zmätku, zodpovedajú názvy ročných období, ktorými sú pomenované jednotlivé kapitoly, vtedajším častiam poľnohospodárskeho roka: záplavy – od konca júla do konca novembra; zima – od konca novembra do konca marca; leto – od konca marca do konca júla.

A. CH. 1944

PRVÁ ČASŤ

ZÁPLAVY

DRUHÝ MESIAC ZÁPLAV

Dvadsiaty deň

1 Renisenb upierala zrak na Níl. Z diaľky k nej doliehala škriepka bratov – Jahmoseho a Sobeka. Dohadovali sa, či bude na niektorých miestach treba spevniť hrádze alebo nie.

Sobek hovoril nahlas a sebavedome ako vždy. Odjakživa presadzoval svoje názory a tváril sa najmúdrejšie. Jahmose odpovedal ticho, no podráždene, v hlase mu zaznievali obavy a pochybnosti. Večne ho niečo znepokojovalo. Ako prvorodený syn mal počas otcovho pobytu na severných statkoch na starosti celé hospodárstvo. Bol však pomalý, opatrný, videl ťažkosti aj tam, kde neboli. Ešte aj mohutnou zavalitou postavou sa výrazne líšil od ľahkovážneho sebavedomého brata.

Bratia sa takto dohadovali od raného detstva. Renisenb to odrazu dodalo pocit bezpečia... Opäť je doma. Áno, vrátila sa.

Keď sa však znova pozrela na trblietavé vody rieky, opäť sa v nej zdvihla vlna smútku a bolesti. Jej mladý manžel Kaj je mŕtvý... Kaj s usmiateou tvárou a širokými plecami. Už je v Ozirisovom kráľovstve mŕtvych a ona, Renisenb, jeho milovaná a milujúca žena, tu zostala opustená. Bola takmer ešte dieťa, keď sa zaňho vydala. Prežili spolu osem krásnych rokov a teraz sa s ich malou dcérou Teti vrátila ako vdova do rodného domu.

V tej chvíli sa jej však zdalo, akoby odtiaľ nikdy ani neodišla.

To je dobre...

Musí zabudnúť na osem rokov naplnených nesku-
točným šťastím, ktoré náhle ukončila bolesť a strata.

Áno, vytesní ich, vyženie si ich z hlavy. Znovu bude Renisenb, dcéra Imhotepa, kňaza zosnulých, bezstarostné dievča, ktoré ešte nepoznalo city. Aká krutá bola láska jej manžela a brata! Najprv ju opantala slasťou a náhle ju prešla smrť. Renisenb mala stále pred očami Kajove svalnaté bronzové ramená, večný úsmev na perách – teraz sa už poberá do záhrobia, zabalzamovaný, zavinutý do plachiet, obložený ochrannými amuletmi. Na tomto svete sa už Kaj nikdy nebude plaviť po Níle, chytať ryby a nastavovať usmiateu tvár slnku, ani ona s ním už nebude rozradostená sedieť v loďke, s dcérou Teti v lone...

Nesmiem naňho myslieť, zaprisahala sa Renisenb. Je to preč. Teraz som opäť doma a všetko je zas, ako

bývalo. Aj ja budem čoskoro taká, aká som bola. Teti už hádam zabudla, hrá sa s ostatnými deťmi, je veselá.

Renisenb sa zvrtila na päte a rázne vykročila k domu. Prešla popri osloch, ktoré niesli náklad na breh rieky. Za sýpkami a hospodárskymi budovami vošla bránou do dvora. Hotová oáza. Košaté figovníky zatieňovali umelé jazierko obklopené kvitnúcimi oleandrami a jazmínmi.

Teti tam šantila s deťmi, ozýval sa džavot a výskot. Naháňali sa okolo altánku na protifahlom brehu jazera. Renisenb si všimla, že Teti má v ruke dreveného leva, keď ste potiahli za povrázok, otváral a zatváral papuľu. Patril ešte Renisenb, keď bola malá. Znovu sa potešila – som doma... Nič sa tu nezmenilo, všetko vyzerá ako predtým. Život je tu bezpečný, stály, nemenný. Hoci teraz je dieťaťom Teti a ona jednou z matiek, podstata ostáva rovnaká.

Ktorýsi chlapec jej kopol k nohám loptu. Veselo mu ju hodila naspäť.

Pokračovala na verandu podopretú farebnými stĺpmi, vošla do domu. Prešla cez rozľahlú sieň zdobenú pestrými vlysmi s kvetinovými motívmi lotosu a vlčieho maku, potom zamierila do ženského traktu v zadnej časti domu.

Privítali ju zvýšené hlasy. Zastala, dala sa slastne unášať starými známymi zvukmi. Satipa a Kait sa hašterili ako vždy. Dobre si pamätala Satipin prenikavý, rozkazovačný, výhražný tón. Bola manželkou jej brata Jahmoseho – vysoká, panovačná, výrečná a svojím drsným spôsobom aj pekná žena. Úporne sa pres-

dzovala, večne čosi prikazovala, dirigovala služobníctvo, na všetkom hľadala chyby. Váhou osobnosti a ustavičným hromžením dokázala zariadiť aj nemožné. Všetci sa báli jej ostrého jazyka a ponáhľali sa splniť jej vôľu. Jahmose svoju ráznu a odhodlanú manželku nekonečne obdivoval, často sa dal dokonca tyranizovať až tak, že Renisenb to privádzalo do zúrivosti.

Pomedzi Satipine vzrušené výkriky chvíľami zaznieval tichý, zmierlivý Kaitin hlas. Kait, telnatá žena s tuctovou tvárou, bola manželkou veselého urasteného Sobeka. Väčšinou sa venovala výhradne deťom, len zriedka ju zaujímalo niečo iné. Pri každodenných hádkach so švagrinou si však vždy stála za svojím a donekonečna zanovito opakovala svoje tvrdenia. Nikdy nedávala najavo hnev ani nadšenie, zásadne nebrala do úvahy iný uhol pohľadu, len svoj. Sobek si ju v podstate vážil.

Otvorene s ňou hovoril o všetkom, vedel, že aspoň naoko ho vypočuje, občas čosi zamumle na znak súhlasu alebo nesúhlasu, ale nič chúlостivé si nezapamätá, lebo celý čas sa bude v duchu zaoberať svojimi ratolestami.

„Svinstvo!“ kričala Satipa. „Keby nebol Jahmose zbabelý potkan, ani chvíľu by to nestrpel! Kto tu všetko riadi, keď je Imhotep preč? Jahmose. Som jeho žena, preto mám právo vyberať si rohože a vankúše ako prvá. Ten otrok, tá čierna hrošia papuľa...“

Prerušil ju Kaitin hlboký karhavý hlas. „Nie, nie, chrobáčik, nepapaj bábike vlásky. Aha, tu máš niečo lepšie, sladučké, no vidíš, to je dobrôtka, mňam...“

„A pokiaľ ide o teba, Kait, nemáš v sebe ani štipku slušnosti, veď ma vôbec nepočúvaš, neodpovedáš mi, čo sú to za spôsoby?“

„Modrý vankúš bol vždy môj... Aha, pozri sa na malú Ankh, už začína chodiť...“

„Si rovnako hlúpa ako tvoje decká, Kait, a to už je čo povedať. No len tak sa z toho nevykrútiš, obhájam si svoje práva, to si zapíš za uši!“

Renisenb sa strhla – začula za sebou tiché kroky. Prudko sa otočila a pri pohľade na Henet pocítila dobre známu nevôľu.

Henetina úzka tvár sa skrivila do zvyčajného křčovitého úsmevu.

„Ako vidíš, Renisenb, veľa sa tu nezmenilo,“ povedala. „Naozaj neviem, prečo musíme všetci znášať Satipine jedovaté reči. Pravda, Kait sa môže aspoň ohradiť, lenže každý nemá to šťastie. Ja viem, kde je moje miesto. Som tvojmu otcovi vďačná, že mám strechu nad hlavou, nehladujem a mám si čo obliecť. Zo všetkých síl sa mu to snažím odplatiť. Hrdlačím do úmoru, pomôžem tu, potom tam, bez slova uznania či vďaky. Keby ešte žila tvoja drahá matka, všetko by bolo inak. Ona ma vedela oceniť. Boli sme ako sestry. Aká len bola krásavica! Nuž, ja som si splnila povinnosť, dodržala som sľub, ktorý som jej dala. Postaraj sa o deti, Henet, prosila ma na smrteľnej posteli. Dodržala som slovo. Otročila som na vás a nikdy som za to nečakala poďakovanie. Nežiadala som ho a ani som ho nedostala. Vždy iba: To je len stará Henet, nevšímajte si ju. Nikto si ma neváži. A prečo aj? Veď sa len snažím byť užitočná, nič viac.“

Ako úhor prekívla popod Renisenbinu pazuchu a vošla do miestnosti.

„Prepáč, Satipa, ohľadne tých vankúšov. Počula som, ako Sobek vraví...“

Renisenb sa pobrala preč. Opäť v nej vzkypela voľakedajšia nevraživosť voči Henet. Zvláštne, nikto ju nemal rád. Zrejme preto, lebo večne fňukala, ustavične sa ľutovala a podchvífou škodoradostne rozduchavala plamene škriepok.

Asi je to jej jediná zábava, pomyslela si Renisenb. Má dosť bezútešný život – naozaj drie ako kôň a skutočne sa jej za to nikdy nikto nepoďakoval. Pravdepodobne preto, lebo donekonečna vyzdvihuje svoje zásluhy tak neodbytné, že vo vás zabije akúkoľvek štipku priazne, ktorú by ste k nej azda mohli pocítiť.

Henet, vravela si Renisenb, patrí k tým, ktorých osudom je preukazovať náklonnosť iným, ale sami nemajú nikoho, kto by bol oddaný im. Bola nepekná a ešte aj hlúpa. Zato vždy vedela, čo sa kedy kde šuchne. Nehlučná chôdza, nastražené uši, oči na stopkách, nič sa pred ňou neutajilo. Niekedy si zistenia nechávala pre seba, inokedy šírila klebety a potom v ústraní čakala, aká úroda vzíde z toho, čo zasiala.

Čas od času sa niektorý člen domácnosti obrátil na Imhotepa s prosbou, aby Henet vyhnal, ale pán domu bol k takým prosbám hluchý. On jediný mal Henet rád a ona mu to odplácala podlízavosťou, z ktorej sa ostatným dvíhal žalúdok.

Renisenb na chvíľu nerozhodne zastala, znovu sa započúvala do čoraz ostrejšej hádky švagrín. Henet očividne priliala olej do ohňa. Potom sa pomaly vybra-

la k nevelkej komnate, ktorú obývala jej stará matka Esa. Obskakovali ju dve malé čierne otrokyne, ukazovali jej ľanové rúcha, ona si ich obzerala a dobromyseľne pritom napomínala dievčatá, ako mala vo zvyku.

Veru, nič sa tu nezmenilo. Renisenb len ticho počúvala. Esa sa trochu zošúverila, ale inak nič. Hlas aj reči mala rovnaké, presne také, ako si ich Renisenb pamätala spred ôsmich rokov, z čias, keď odišla z domu.

Nečujne vykĺzla z miestnosti. Ani starena, ani čierne otrokyne si ju nevšimli. Na chvíľu zastala pri otvorených dverách do kuchyne. Šírila sa z nej vôňa pečených kačíc, ozýval sa vzrušený hovor, smiech a nadávky. Na stole čakala kopa čerstvej zeleniny, ktorú bolo treba očistiť.

Renisenb nehybne stála, oči privreté. Počula odtiaľ všetko, čo sa dialo v dome. Doliehali k nej rozmanité zvuky z kuchyne, vysoký prenikavý hlas starej Esy, Satipino škrekľavé jačanie a v pozadí aj hlboký vytrvalý Kaitin alt. Spleť ženských klebiet, chichotu, ponôs, hašterenia, bľakotu...

Zrazu sa jej zdalo, že ju zadusí ten neodbytný ženský huriavk, čo sa valil zo všetkých strán. Baby – hlučné, hrmotné baby. Domácnosť plná žien nikdy nie je pokojná, všetky neustále niečo hovoria, vykrikujú, tárajú, kopa rečí a žiadne skutky.

Opäť si spomenula na Kaja – aký bol len pokojný, keď sa v loďke s kopijou v ruke mlčky sústreďoval na to, ako uloví rybu.

Pravý opak ustavičného kotkodákania a nekonečného hašterenia.

Renisenb radšej vyšla z domu do horúčavy a blahodarného ticha. Sobek sa vracal z poľa a Jahmose v diaľke kráčaľ k hrobke.

Obrátila sa a vydala sa po chodníku k vápencovým skalám, do ktorých bola vytesaná hrobka. Patrila veľkému vznešenému Meriptahovi a otec bol jej zádušným služobníkom.

Keď bol preč, pripadli povinnosti kňaza mŕtvych bratovi Jahmosemu.

Kým kráčala hore strmou cestičkou, Jahmose sa radil s Horim, správcom, ktorý sa staral otcovi o obchody a úradné záležitosti. Sedeli v malej skalnej komore vedľa obetnej siene. Skláňali sa nad papyrusom rozloženým na Horiho kolenách.

Keď sa k nim priblížila, obaja sa na ňu usmiali. Sadla si do tienistého kúta. Jahmoseho mala vždy veľmi rada. Bol mierny, dobrosrdečný a správal sa k nej láskavo. Aj Hori bol k nej odjakživa milý, v detstve jej opravoval hračky. Keď opúšťala rodičovský dom, bol ešte len mladík, mĺkvy, citlivý, utkveli jej najmä jeho široké, obratné prsty. Aj keď mal o osem rokov viac, v podstate sa takmer nezmenil. Zdržanlivý úsmev, ktorý sa mu aj teraz zjavil na perách, bol presne taký, ako si ho pamätala.

Jahmose a Hori sa ticho zhovárali.

„Sedemdesiattri bušelov jačmeňa, mladý lpy...“

„Dokopy dvestotridsať bušelov pšenice a stodvadsať jačmeňa.“

„Áno, ale je tu ešte tržba za drevo a olej, ktorým nám v Perhaa zaplatili za obilie...“

Rozhovor pokračoval. Renisenb ticho sedela, mono-

tónne mužské hlasy ju uspávali. Po čase sa Jahmose zdvihol a na odchode podal Horimu zvitok papyrusu.

Renisenb ostala sedieť s Horim, obaja mlčali.

Po chvíli sa dotkla zvitku a spýtala sa: „To je od otca?“

Prikývol.

„Čo píše?“ Bola zvedavá.

Rozvinula papyrus a zadívala sa na znaky, ktoré jej neučenému oku nič nehovorili.

Hori sa pousmial, naklonil sa jej ponad plece a pri čítaní ukazoval prstom. List bol napísaný kvetnatým štýlom, aký používali profesionálni pisári v Herakleopolise.

„Imhotep, služobník hrobky a jej majetku, kňaz zosnulých, hovorí:

*Buďte zdraví ako ten, kto je obdarený miliónom životov. Nech pri Vás stojí boh Herišef, pán Herakleopolisu, aj všetci ostatní bohovia. Kiež Ptah naplní Vaše srdcia radosťou dlhovekých. Syn hovorí k svojej matke, kňaz zosnulých sa obracia na Esu. Ako sa Ti darí, si zdravá a máš sa dobre? A ostatní členovia rodiny – ako sa vo-
dí Vám? Môj syn Jahmose, aj Ty si zdravý a máš sa dobre? Čo najlepšie sa staraj o moju pôdu. Usiluj sa z nej vydolovať čo najviac úžitku, aj keby si ju mal orať vlastným nosom. Vedz, že ak budeš príčinnivý, budem za Teba orodovať u boha...“*

Renisenb sa rozosmiala.

„Chudák Jahmose, určite sa ide pretrhnúť v ro-
bote.“

Živo si pripomenula Imhotepa, jeho panovačné gestá, večné napomínanie a rozkazovanie.

Hori pokračoval:

„Dobre sa staraj o môjho syna Ipyho, počul som, že je nespokojný. A dbaj, aby sa Satipa správala slušne k Henet. Pamätaj na to. Nezabudni mi napísať, ako je to s ľanom a s olejom. Stráž moju úrodu, stráž všetko, čo je moje, inak Ťa budem volať na zodpovednosť. Ak úrodu zaplaví voda, beda Tebe aj Sobekovi.“

„Otec sa vôbec nezmenil,“ pobavene vyhlásila Renisenb. „Stále si myslí, že keď tu nie je, nikto nič neurobí poriadne.“ Pustila papyrus, znova sa zvinul. „Všetko je tu tak, ako bolo,“ dodala ticho.

Hori mlčal.

Vzal ďalší papyrus a začal písať. Renisenb ho chvíľu len tak pozorovala. Bolo jej dobre, nechcelo sa jej rozprávať.

Až po čase sa zasnene ozvala.

„Aj ja by som chcela vedieť písať. Prečo sa to nenaučí každý?“

„Lebo to netreba.“

„Možno nie, ale bolo by to zaujímavé.“

„Myslíš? Aký význam by to malo pre teba?“

Renisenb sa zamyslela.

„Keď sa takto pýtaš, ani neviem, Hori,“ povedala pomaly.

„Zatiaľ stačí, keď aj na veľkom hospodárstve vie čítať a písať len pár ľudí, no som presvedčený, že príde deň, keď budú v celom Egypte zástupy učených ľudí.“

„To bude dobre,“ usúdila.

„Nie som si tým istý,“ namietol Hori.

„Prečo?“

„Lebo je veľmi jednoduché zaznamenať desať bušlov jačmeňa, sto kusov dobytká alebo desať lánov pšenice, čo je zapísané, to je dané. Potom by sa mohlo ľahko stať, že ten, kto bude ovládať písmo, začne opovrhovať človekom, ktorý obrába pôdu, pestuje obilie a chová dobytok. Lenže hlavné sú polia a kravy, nie znaky na papyruse. Aj keby sa všetky záznamy a zvitky zničili, keby vymreli všetci pisári, tí, čo hrdlačia na poliach a žnú úrodu, tu ostanú večne, vďaka nim bude žiť Egypt ďalej.“

Renisenb sa naňho skúmavo zahľadela. „Aha, rozumiem,“ pripustila. „Skutočné sú len tie veci, ktoré vidíš, ktoré môžeš ohmatať a zjesť. Keď napíšeš, že vlastniš dvestoštyridsať bušlov jačmeňa, neznamená to nič, pokiaľ ich skutočne nemáš. Písať sa dajú aj klamstvá.“

Hori sa usmial.

„Raz si mi opravil leva,“ prekvapivo zmenila tému. „Keď som bola malá, pamätáš sa?“

„Pravdaže.“

„Teraz sa s ním hrá Teti. S tým istým dreveným levom.“

Na chvíľu sa odmlčala. „Keď Kaj odišiel k Ozirisovi, bola som veľmi smutná,“ pokračovala potom. „Teraz som sa vrátila domov, zabudnem a zas budem šťastná, lebo tu je všetko ako predtým. Vôbec nič sa nezmenilo.“

„Naozaj si to myslíš?“

Renisenb prudko zdvihla zrak.